

ORIGINAL RESEARCH PAPER (Humanities & Marine Management)

Evaluation of Iranian Fisheries Organization personnel's awareness on Fisheries Laws

Afshin Adeli ^{1*}, Reza Abbaspour Naderi ²¹ Seafood processing group, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan, Iran² Iranian Fisheries Organization, Tehran, Iran

ARTICLE INFO

Code: A-10-1543-1

Article History:

Received: 24/02/2020

Revised: 23/06/2021

Accepted: 29/12/2020

Keywords:

Awareness

Fisheries rules

Fisheries regulations

Fisheries

Iranian Fisheries Organization.

*Corresponding author:

afshinadeli@gau.ac.ir

10.52547/joc.12.46.64

ABSTRACT

Background and Theoretical Foundations: Regarding law awareness in social discipline, understanding fisheries rules and regulations will be crucial in advancing fisheries affairs. Research with study personnel awareness central headquarter central fisheries organization of Iran of the fisheries rules could measure the level of awareness and their teachings in adhere direction implementation of under sector laws.**Methodology:** Personnel information was collected using a questionnaire about law provisions and executive regulations rules on the protection and utilization of the Islamic Republic of Iran aquatic resources. Their corrective opinions were collected, and the scoring method was used in statistical analysis.**Findings:** The results showed an average score of 13.8 and a score of 72.7% of the total score at a rate of 33/5% were aware of the rules and regulations of fisheries. Despite 53.8% of the generality's awareness of the rules, awareness of the more specialized practices of fishing and aquaculture was less than expected. They were about 95% and 77% of the votes that the rules and regulations of the fisheries believed did not need to be reviewed and revised, and they did feel there was a conflict among the tasks of fishing and other organizations, respectively. Managerial problems, planning, policy-making, and structures were identified as one of the most critical problems in the fisheries sector.**Conclusion:** So despite a bit of awareness about the rules, in addition to the need for review and elimination of contradictions and legal interactions, the training of the rules should be more severe until sovereignty and laws enforcing can create more sustainable activities in the field of fisheries

©2021 JOC. All rights reserved

NUMBER OF TABLES

4

NUMBER OF FIGURES

1

NUMBER OF REFERENCES

27

مقاله پژوهشی (علوم انسانی و مدیریت دریا)

ارزیابی آگاهی کارکنان ستادی سازمان شیلات ایران نسبت به قوانین شیلاتی

افشین عادل^{۱*}، رضا عباسپور نادری^۲^۱ گروه فرآوری محصولات شیلاتی، دانشکده شیلات و محیط زیست، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران.^۲ سازمان شیلات ایران، تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۰۵ تاریخ بازبینی: ۱۴۰۰/۰۴/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۰۹	<p>پیشینه و مبانی نظری پژوهش: با توجه به نقش آگاهی قانون در انضباط اجتماعی، آگاهی از قوانین و مقررات شیلاتی در پیشبرد امور شیلات بسیار اهمیت خواهد داشت. تحقیق با بررسی آگاهی کارکنان ستاد مرکزی سازمان شیلات ایران از قوانین و مقررات شیلاتی توانست سطح آگاهی و آموزه‌های آنان را جهت پایبندی و اجرای قوانین زیربخش بسنجد.</p> <p>روش شناسی: با استفاده از پرسشنامه، اطلاعات کارکنان در خصوص مفاد قانون و آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران و همچنین دیدگاه اصلاحی آنان جمع‌آوری شد و در تجزیه و تحلیل آماری از روش امتیازدهی استفاده شد.</p> <p>یافته‌ها: نتایج نشان داد با میانگین امتیاز ۱۳/۸ و حداکثر ۷۲/۷ درصد از کل امتیاز به میزان ۳۳/۵ درصد نمونه از قوانین و مقررات شیلاتی آگاهی داشتند. با وجود ۵۳/۸ درصد آگاهی از کلیات قوانین، آگاهی از قوانین تخصصی تر حوزه صید و صیادی و آبی پروری کمتر از حد انتظار بود. آنان به ترتیب با حدود ۹۵ و ۷۷ درصد آرا، بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات شیلات را لازم ندانسته و نسبت به تداخل بین وظایف شیلات و سایر دستگاه‌ها موافق بودند. مشکلات مدیریتی، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری و ساختاری را از مهمترین مشکلات شیلات می‌دانستند.</p> <p>نتیجه‌گیری: بنابراین با وجود آگاهی اندک از قوانین، علاوه بر نیاز بر بازنگری و رفع تناقضات و تداخلات قانونی، توجه به آموزش قوانین می‌بایستی جدی تر صورت گیرد تا بدینوسیله حاکمیت و اجرای قوانین بتواند فعالیت‌های پایدارتری را در عرصه شیلات به وجود آورد.</p>
<p>واژگان کلیدی: آگاهی قوانین شیلات مقررات شیلات شیلات سازمان شیلات ایران.</p>	
<p>*نویسنده مسئول ✉ afshinadeli@gau.ac.ir</p>	

مقدمه

رشد قابل قبولی داشته‌اند. در خصوص قوانین آبی‌پروری، مکرمی (۱۳۹۲) [۵] و در مورد کل قوانین و مقررات شیلاتی و تاریخ شیلات ایران عادلی و عباسپور نادری (۱۳۹۶) [۶] نگارش داشته‌اند. آگاهی به قوانین و مقررات شیلاتی، یاری دهنده شاغلین در جهت رسیدن به اهداف شغلی، و همچنین حفظ آن راهگشای عملکردی یکسان، کاهش بلاتکلیفی کارکنان و ایجاد جایگاه مناسبی برای این رشته است. بطوری که نتایج آن شناسایی نیاز آموزشی و برنامه‌ریزی برای افزایش آگاهی کارکنان شاغل به قوانین و مقررات و احیاناً تدوین، اصلاح یا بازنگری آن در حوزه‌های مختلف شیلات خواهد بود.

این تحقیق نیز با هدف بررسی آگاهی کارکنان ستادی سازمان شیلات نسبت به قوانین و مقررات شیلاتی جهت دستیابی به اثربخشی و جایگاه قوانین صورت گرفت تا بتواند در اصلاح، بازنگری، تدوین قوانین جدیدتر، اجرای بهتر و تدوین برنامه‌ای اصولی و کارا مؤثر واقع شود.

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

تحقیق در مورد قوانین شیلاتی نسبت به سایر زمینه‌های شیلاتی کمتر است. Kvamsdal (۲۰۱۲) [۷] در بررسی رفتار ماهیگیران در مقابل مقررات جدید وسعت و ماهیت بین رشته‌ای اقتصاد شیلات را با علمی چون زیست‌شناسی، اقتصاد، و علوم اجتماعی، آمار، ریاضی و غیره مرتبط دانست. Deepthi و همکاران (۲۰۱۴) [۸] محدودیت‌های ماهیگیران را با توجه به آگاهی و پایداری‌شان نسبت به ممنوعیت ماهیگیری مطالعه کردند. Taghvaei و همکاران (۲۰۱۵) [۹] در بررسی مشکلات زیست محیطی قوانین ایران نشان دادند رشد حقوق بین‌الملل تنها با توجه به حقوق و سازمان‌های بین‌المللی بدون توجه به قوانین داخلی کشورها غیرممکن است.

در مورد سنجش آگاهی نیز تحقیقاتی توسط Zhang و همکاران (۲۰۰۴) در مورد مصرف غذاهای دریایی و Yen و همکاران (۲۰۰۸) در مورد مصرف گوشت در خانه و خارج از خانه، Grieger و همکاران (۲۰۱۲) [۱۰] در مورد آگاهی و موانع مصرف ماهی در بین سالمندان استرالیایی انجام شده است. افروزیان و همکاران (۱۳۸۵) [۱۱] رابطه مثبت بین سطح تحصیلات و درآمد با میزان آگاهی را با دفعات مصرف ماهی ارزیابی کردند. علی‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴) [۱۲] نشان دادند مصرف کنندگان ماهی‌گرگانی نسبت به ماهی وحشی و پرورشی آگاهی دارند، اما قادر به تشخیص ماهی وحشی از پرورشی نیستند. قربانی و همکاران (۱۳۹۴) [۱۳] سطح آگاهی مدیران و کارکنان ستادی آموزش و پرورش شهرستان مهاباد را نشان دادند.

احمدی و همکاران (۱۳۹۵) [۱۴] در بررسی میزان آگاهی محیط زیستی رابطه معنی‌داری را بین سطح تحصیلات و دانش زیست محیطی به‌دست نیاوردند. فهیمی‌نیا و همکاران (۱۳۹۵) [۱۵] مدیران دانشگاه علوم پزشکی قم را از آگاهی، نگرش و عملکرد نسبتاً مناسب در زمینه مدیریت سبز دانستند. صدقی‌ثابت و همکاران (۱۳۹۶) [۱۶] وضعیت آگاهی و رعایت جنبه‌های قانونی حرفه پرستاران را بررسی

شیلات به‌عنوان یکی از زیر بخش‌های کشاورزی جایگاه ویژه‌ای در دستیابی به خودکفایی، امنیت غذایی، توسعه صادرات غیرنفتی و اشتغال‌زایی دارد. بهره‌برداری از منابع آبی به‌عنوان یکی از منابع خدادادی توسط صنعت صیادی صورت می‌گیرد [۱]. به‌طوری‌که پرورش و صید انواع آبزیان در آب‌های شمال و جنوب کشور، فرآوری محصولات دریایی و توزیع و فروش آن در بازارهای داخلی و بین‌الملل، رونق اقتصادی شیلات را در بر خواهد داشت (صالحی و مختاری، ۱۳۸۷). بهره‌برداری از منابع آبی باید در جهت توسعه پایدار و بدون آلودگی زیست محیطی صورت گیرد. شیلات ایران به‌عنوان تنها متولی آب‌های دریایی و رودخانه‌ای کشور نقش مهمی در حفظ ذخایر آبی و بهره‌برداری مناسب از این منابع طبیعی دارد [۱].

آگاهی از قوانین و روابط شیلاتی حاکم بر جامعه در کنار سایر آموزه‌های تخصصی می‌تواند به کارآیی بیشتر فنون و عملکرد شیلاتی و آرامش محیط کار منجر شود. شناخت کافی از اقتصاد شیلات و آموزش و ترویج آن نقش اساسی در سلامت جامعه و توانمندسازی صادرات کشور خواهد داشت [۲]. دولت‌های ساحلی نگران بهره‌برداری معقول از منابع زنده منطقه انحصاری اقتصادی هستند. این منابع که به نسل آینده هم تعلق دارد، باید به نحوی مدیریت شود که با خطر انقراض مواجه نشوند. بنابراین باید محدودیت‌هایی را برای بهره‌برداری از این مناطق در قلمرو آب‌های تحت حاکمیت خود قائل شوند [۳].

از آنجا که مهم‌ترین قانون حال حاضر شیلات، قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی و آیین‌نامه اجرایی آن است، بایستی حداقل دست‌اندرکاران شیلاتی از مفاد آن آگاهی لازم داشته باشند به همین منظور آگاهی کارکنان ستاد مرکزی سازمان شیلات ایران در تهران از طریق پرسشنامه جامعه هدف این بررسی قرار گرفتند.

این قانون که در سال ۱۳۷۴ به تصویب رسیده است مهم‌ترین قانون مورد استفاده شیلات کشور است که قلمرو اجرایی و وظایف حاکمیتی شیلات را در آب‌های تحت حاکمیت ایران اعم از آب‌های داخلی، مرزی و دریایی مشخص می‌کند. آیین‌نامه اجرایی این قانون نیز در سال ۱۳۷۸ تصویب شد و بعدها یک الحاقیه و دو اصلاحیه داشت. بنابراین کارکنانی که علم و آگاهی بیشتری بر قوانین و مقررات حاکم بر شغل، حرفه و تخصص خود دارند موفق‌تر بوده و با مسائل طرح شده در محیط شغلی و اجتماعی خود درست برخورد می‌کنند، در عوض ممکن است به‌دلیل نداشتن آگاهی کافی به مسائل شغلی آسیب‌هایی به جامعه وارد شود.

مرور و گردآوری قوانین شیلاتی در ایران محدود بوده است. ابتدا مجموعه قوانین و مقررات شیلات و آبزیان توسط سالاری شهر بابکی (۱۳۷۶) [۴] منتشر شد اما با توجه به رشد بالای فعالیت‌های شیلات و بازنگری قوانین در بعد از سال‌های انقلاب اسلامی در عمل از سال ۱۳۷۸ با ابلاغ آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت، آیین‌نامه‌های متناظر

جدول ۱: جامعه‌شناختی نمونه آماری (n=39)

Table 1: Demographical sampling (n=39)

فراوانی (%)	
جنسیت	
مذکر	۸۵
مؤنث	۱۵
سن	
۴۰-۴۷	۳۳/۴
۴۸-۵۵	۴۱
۵۶-۶۳	۱۲/۸
بی پاسخ	۱۲/۸
سابقه کار	
۱۵-۲۲	۳۸/۵
۲۳-۳۰	۵۶/۴
بی پاسخ	۵/۱
حوزه اشتغال	
معاونت برنامه‌ریزی و توسعه مدیریت	۲۳/۱
معاونت آبی‌پروری	۲۰/۵
معاونت صید و بنادر ماهیگیری	۴۶/۲
سایر بخش‌ها	۱۰/۲
تحصیلات	
کاردانی	۲/۶
کارشناسی	۳۰/۸
کارشناسی ارشد	۵۳/۸
دکتر	۵/۱
بی پاسخ	۷/۷
رشته تحصیلی	
شیلات	۳۵/۹
بیولوژی دریا	۱۲/۸
سایر رشته‌های دریایی	۵/۱
مدیریت	۲۰/۵
سایر رشته‌ها	۱۵/۴

جدول ۲ نتایج بررسی کلیات قوانین را نشان می‌دهد. بیشترین آگاهی کارکنان به پاسخ درست، مربوط به سؤال ۶ با ۷۴/۴ درصد و سپس سؤالات ۱، ۳ و ۴ هر یک با فراوانی ۷۱/۸ درصد است. همچنین بیشترین پاسخ نادرست، مربوط به سؤال ۸ با فراوانی ۸۹/۷ درصد بوده است. یعنی میانگین فراوانی پاسخ‌های مثبت ۴۵/۸ درصد بوده و بیش از نصف جامعه تحقیق (۳۵/۷ درصد) سؤالات را صحیح جواب داده‌اند.

با توجه به شکل ۱، و پیش‌بینی امتیاز ۱۳ و میانگین ۶/۵ برای قوانین صیادی، نتایج نشان داد کارکنان حداقل صفر و حداکثر ۱۱ امتیاز با انحراف معیار ۲/۱ درصد را با میانگین امتیاز ۵/۸ را کسب نموده‌اند بنابراین تنها ۳۰/۷ درصد کارکنان نسبت به قوانین و مقررات صید و صیادی شیلات آگاهی داشته‌اند و در مورد آبی‌پروری با پیش‌بینی امتیاز ۶ و میانگین ۳، حداقل و حداکثر ۴ امتیاز با انحراف معیار ۱ درصد را با میانگین امتیاز ۱/۵ را کسب نموده‌اند بنابراین تنها ۱۲/۸ درصد کارکنان نسبت به قوانین و مقررات آبی‌پروری آگاهی داشته‌اند.

کردند. و در نهایت این تحقیق با الگوبرداری از تحقیقات آگاهی سنجی نظیر و با استفاده از مفاد قوانین و مقررات شیلاتی اشاره شده کشور بر روی کارکنان ستادی سازمان شیلات انجام شده است.

روش‌شناسی

این پژوهش توسعه‌ای- کاربردی از نوع توصیفی بوده که جامعه آماری آن بصورت غیر تصادفی در دسترسی از بین کارکنان شاغل در ستاد مرکزی سازمان شیلات ایران انجام گرفته است که قاعدتاً ارتباط جامع تری با کل مجموعه قوانین و مقررات شیلات داشته و نتایج آگاهی آنها بر سایر مجموعه‌های استانی اولویت دارد. پرسشنامه بر اساس مفاد متن قانون و آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران به صورت چهار گزینه‌ای طراحی گردید. سطح آگاهی کارکنان شیلات از قوانین و مقررات شیلاتی در سه حوزه کلیات قوانین شیلات، امور صید و آبی‌پروری مورد بررسی قرار گرفت.

بر اساس آمار دریافتی از حدود ۳ هزار نفر شاغل در سازمان شیلات ایران، حدود ۱۲ درصد (۳۵۶ نفر) در ستاد مرکزی تهران مشغول به کار می‌باشند. تجزیه و تحلیل آماری با نرم‌افزار SPSS22 صورت گرفت. تعداد ۳۸ سؤال شامل ۱۴ سؤال از کلیات قوانین، ۱۳ سؤال مرتبط با امور صید و ۶ سؤال مرتبط با آبی‌پروری گزینش و طراحی شد. ۵ سؤال، شامل دیدگاه پاسخ‌دهندگان مبنی بر نیازهای بازنگری، اصلاح، تناقض، تداخل و جامعیت مقررات از طریق آزمون کای‌دو و مشکلات کلان زیر بخش شیلات از آنان پرسیده شد.

برای پاسخ‌های درست، یک امتیاز در نظر گرفته شد و در نهایت کارکنان با میانگین بالاتر پس از ارزیابی و محاسبه مجموع سؤالات، میانگین آگاهی کارکنان شیلات از قوانین و مقررات شیلاتی در زمینه صید و بهره‌برداری و آبی‌پروری تعیین شد. سپس دموگرافی جامعه آماری و تشریح آمار توصیفی صورت گرفت. در مورد مشکلات کلان شیلات نیز از اولویت اول تا ششم بشکل معکوس به اولویت اول امتیاز ۶ و به اولویت ششم امتیاز یک داده شد و بر اساس جمع امتیازها ۳ اولویت برتر مشخص شدند.

کارکنان با میانگین بالاتر از مجموع کل امتیازات پرسشنامه آگاه در نظر گرفته شدند. با توجه به امتیاز کل ۳۳ برای پرسشنامه و میانگین حدود ۱۶، کارکنانی که نمره بالای ۱۶ کسب نمودند آگاه شناخته شدند.

یافته‌ها و نتایج

بر اساس جدول ۱ حوزه معاونت صید و بنادر ماهیگیری شیلات ایران با ۴۶/۲ درصد بیشترین کارکنان پاسخگو را به خود اختصاص داد. ۸۵ درصد نمونه آماری مرد بودند. متوسط سن ۵۰ سال و متوسط سابقه کار ۲۳ سال بود. تحصیلات کارشناسی ارشد با ۵۳/۸ درصد بیشترین فراوانی را داشت. ۲۱ نفر در رشته‌های مرتبط شیلاتی و علوم دریایی و مابقی در سایر رشته‌ها تحصیلات داشتند.

وجود داشت. بنابراین بالاترین درصد مخالفت کارکنان با فراوانی ۹۴/۹ درصد مربوط به بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات شیلات بوده است و وجود تناقض بین قوانین شیلاتی و سایر قوانین و تداخل وظایف با سایر دستگاه‌ها و جامعیت مقررات صیادی نسبت به آبی‌پروری در جدول ۳ نشان داده شده است. جدول ۴ نیز به ترتیب مدیریت، برنامه ریزی و سیاست‌گذاری و بالاخره ساختار و سپس اجرای قوانین را از مهم‌ترین مشکلات کلان زیر بخش شیلات نشان می‌دهد.

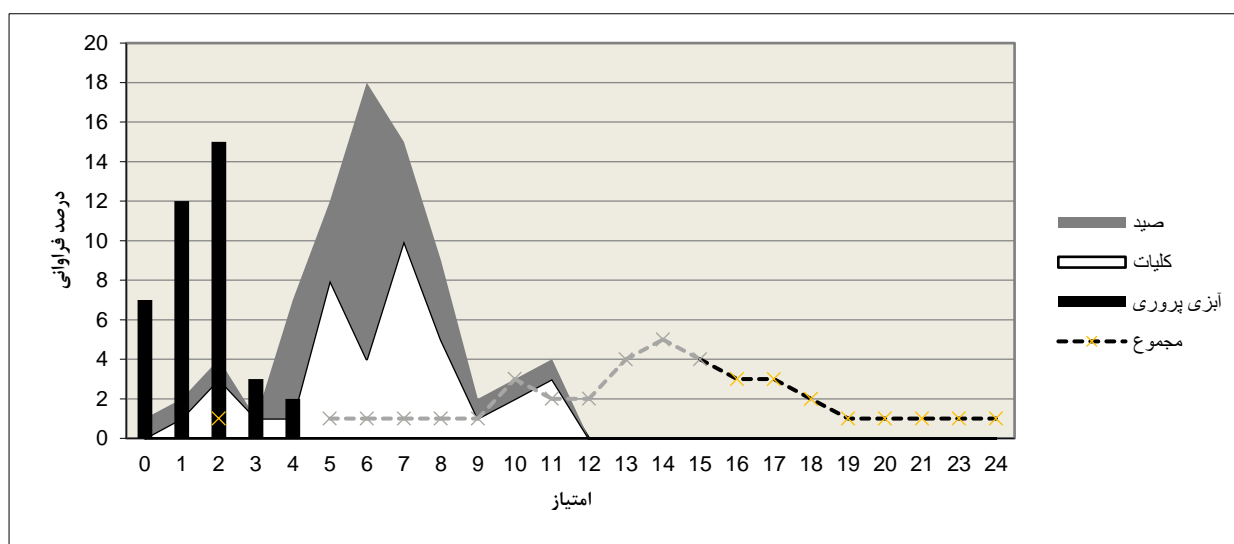
مجموع امتیاز پاسخ هر یک از کارکنان با توجه به پیش‌بینی امتیاز ۳۳ و میانگین ۱۶ نشان داد کارکنان حداقل ۲ و حداکثر ۲۴ امتیاز با انحراف معیار ۴/۷ درصد را با میانگین امتیاز ۱۳/۸ را کسب نموده‌اند بنابراین در مجموع تنها ۳۲/۵ درصد کارکنان نسبت به قوانین و مقررات شیلاتی آگاهی داشته‌اند.

طبق نتایج جدول ۳ و آزمون کای دو، بین گزینه‌های پاسخ داده شده با پاسخ مورد انتظار اختلاف معناداری در سطح احتمال ۰/۰۵ درصد

جدول ۲: فراوانی پاسخ‌های صحیح به کلیات قوانین شیلات.

Table 2: Frequency of correct answers to the general rules of fisheries

شماره	سؤال	فراوانی پاسخ صحیح	انحراف معیار
۱	عهده‌دار بودن سازمان بنادر و کشتیرانی منوط به موافقت کتبی سازمان شیلات به ثبت شناورهای ماهیگیری	۶۴/۱	۰.۵۲
۲	تعیین تعرفه توسط سازمان بنادر و کشتیرانی منوط به موافقت کتبی سازمان شیلات مربوط به صید شناورهای خارجی در آب‌های تحت حاکمیت	۲۰/۵	۰.۶۳
۳	ارگان شیلات به‌عنوان سرپرست بنادر صیادی	۹۲/۳	۰.۲۸
۴	کسب درآمد شیلات توسط دریافت تعرفه‌های مصوب هیأت وزیران بابت حق ورود، پهلوگیری و توقف شناورها	۱۰/۳	۰.۵۹
۵	ممنوع بودن فعالیت شناورهای صید صنعتی در داخل آب‌های ساحلی ایران به‌منظور حمایت از صیادان ساحلی	۶۶/۷	۰.۵۵
۶	مشمول نبودن شرایط داشتن گواهی بهداشت و سلامت آبیان جهت صدور پروانه صید	۶۶/۷	۰.۵۷
۷	مدت اعتبار پروانه صید، حداقل یک فصل صید و حداکثر یک سال شمسی. ۲۱- متعلق بودن گونه تن ماهیان به‌عنوان بیشترین نرخ تعرفه پروانه	۶۱/۵	۰.۶
۸	متعلق بودن گونه تن ماهیان به‌عنوان بیشترین نرخ تعرفه پروانه	۳۳/۳	۰.۶۴
۹	سازمان شیلات ایران به‌عنوان ارگان دستورالعمل اجرایی نحوه استفاده از علائم و نشانه‌های روش صید و فعال بودن شناور صیادی در دریا	۱۷/۹	۰.۶۲
۱۰	ارزش پایه نرخ تعرفه پروانه صید درصدی از میانگین قیمت عمده فروشی سال قبل و میانگین صید سه سال گذشته	۷۱/۸	۰.۵۳
۱۱	موظف نبودن خدمه شناورها به همکاری بانمایندگی شیلات بابت ارائه اطلاعات عملیات صیدتحقیقاتی به اشخاص حقیقی و حقوقی معین شیلاتی	۲۸/۲	۰.۷۸
۱۲	رعایت طرح مدیریت ذخایر آبیان به‌عنوان اولین شرط صدور پروانه صید از سوی شیلات	۵/۱	۰.۵۷
۱۳	عدم اشاره صریح قانون به تعداد خدمه و صیادان از اطلاعات فرم‌های متحدالشکلی که شناورهای صیادی به شیلات می‌دهند	۴۶/۲	۰.۷
۱۴	بلامانع بودن پرورش آبیان در آب‌های نیمه طبیعی تحت نظارت وزارت نیرو، پس از هماهنگی و مجوز از وزارت جهاد کشاورزی	۲/۶	۰.۶۹
۱۵	مشمول نبودن شرط دارا بودن سرمایه جهت صدور پروانه تکثیر و پرورش آبیان	۲۵/۶	۰.۶۴
۱۶	ممنوع بودن دریافت بیش از یک پروانه تکثیر برای اشخاص حقیقی قبل از بهره‌برداری فعالیت قبلی	۴۳/۶	۰.۶
۱۷	نبودن تعیین گونه‌های مناسب پرورش (علاوه بر گونه‌های موجود) جزء حدود وظایف شیلات در آب‌های داخلی	۱۷/۹	۰.۶۷
۱۸	عدم رعایت محل رهاسازی بر اساس شیوه نامه شیلات برای رهاسازی نوزادان به منبع آبی برای کسانی که نیاز مولدین خود را از طبیعت صید کرده‌اند	۷/۷	۰.۹۵
۱۹	تخلف نگهداری آبیان غیربومی و غیرمجاز در مزرعه و ابطال پروانه صید.	۵۳/۸	۰.۶۸

شکل ۱: امتیازات آگاهی کارکنان نسبت به کلیات، صید، آبی‌پروری و مجموع قوانین و مقررات (سطح آگاهی: صید و کلیات = >۶، آبی‌پروری = >۲ و مجموع = >۱۵)

Fig. 1: Personnel awareness scores on generality, fishing, aquaculture and total rules and regulations (level of awareness: fishing and general = >6, aquaculture = >2 and total = >15)

جدول ۳: آزمون اولویت‌بندی مشکلات کلان در زیر بخش شیلات.

Table 3: Major problems ranking test under fisheries sector.

نظرسنجی قوانین و مقررات شیلات	فراوانی مشاهده شده			فراوانی مورد انتظار			باقی مانده			آزمون کای دو	سطح معناداری	بالاترین فراوانی (درصد)
	بله	خیر	نمی‌دانم	بله	خیر	نمی‌دانم	بله	خیر	نمی‌دانم			
بازنگری و اصلاح	۱	۳۷	۱	۱۳	۱۳	۱۳	-۱۲	۲۴	-۱۲	۶۶/۶۴۳ ^a	۰/۰۰۰	۹۴/۹ مخالف
تناقض با سایر قوانین مرتبط	۱۷	۴	۱۷	۱۲/۷	۱۲/۷	۱۲/۷	۴/۳	-۸/۷	۴/۳	۸/۸۹۵ ^b	۰/۰۱۲	۴۳/۶ موافق و مخالف
تداخل وظایف شیلات با سایر دستگاه‌ها	۳۰	۳	۶	۱۳	۱۳	۱۳	۱۷	-۱۰	-۷	۳۳/۶۹۳ ^c	۰/۰۰۰	۷۶/۹ موافق
جامعیت مقررات صیادی در مقایسه با آبی‌پروری	۱۷	۳	۱۶	۱۲	۱۲	۱۲	۵	-۹	۴	۱۰/۱۶۷ ^c	۰/۰۰۶	۴۳/۶ موافق

جدول ۴: اولویت مشکلات کلان در زیر بخش شیلات بر حسب امتیاز.

Table 4: Priority of major problems under fisheries sector in terms of score.

مشکل	تعداد فراوانی (امتیاز)						بی‌پاسخ	جمع امتیاز (اولویت)
	۱	۲	۳	۴	۵	۶		
در مفاد قوانین	۳ (۱۸)	۳ (۱۵)	۳ (۱۲)	۵ (۱۵)	۲ (۴)	۰	۲۳	۶۴
در اجرای قوانین	۴ (۲۴)	۶ (۳۰)	۵ (۲۰)	۱ (۳)	۲ (۴)	۱ (۱)	۲۰	(۴)۸۲
ناآشنایی با قوانین	۳ (۱۸)	۲ (۱۰)	۱ (۴)	۰	۲ (۴)	۰	۳۱	۳۶
مدیریتی	۱۲ (۷۲)	۳ (۱۵)	۶ (۲۴)	۳ (۹)	۲ (۴)	۰	۱۳	(۱)۱۲۴
ساختاری	۲ (۱۲)	۸ (۴۰)	۲ (۸)	۷ (۲۱)	۲ (۴)	۰	۱۸	(۳)۱۰۳
فنی و تخصصی	۱ (۶)	۱ (۵)	۱ (۴)	۱ (۳)	۶ (۱۲)	۱ (۱)	۲۸	۳۱
برنامه ریزی و سیاستگذاری	۷ (۴۲)	۶ (۳۰)	۵ (۲۰)	۵ (۱۵)	۳ (۶)	۰	۱۳	(۲)۱۱۳
نیروی انسانی	۲ (۱۲)	۲ (۱۰)	۳ (۱۲)	۵ (۱۵)	۲ (۴)	۰	۲۵	۵۳
خارج از حوزه شیلات	۰	۰	۴ (۱۶)	۱ (۳)	۶ (۱۲)	۰	۲۸	۳۱

نتیجه‌گیری

تعداد ۳۰/۷ درصد از کارکنان به قوانین و مقررات حوزه صید و صیادی آگاهی نشان دادند. بیشترین ناآگاهی کارکنان به ماده ۲ قانون و ماده ۲ فصل دوم آیین‌نامه قانون حفاظت و بهره‌برداری در رابطه با قلمرو اجرایی قانون در آب‌های داخلی، مرزی و دریایی بوده است. ناآگاهی دیگر با ۹۰ درصد فراوانی در خصوص مکلف بودن شیلات به صدور پروانه صید بر اساس طرح مدیریت ذخایر آبیان بود. این طرح باید دربرگیرنده شرایط زمانی، مکانی، مقداری، روشی و گونه‌ای و ابزاری صید آبیان باشد به‌نحوی که بهره‌برداری پایدار از منابع آبیان را تضمین نماید [۶].

صید پایدار فقط نیازمند سیستم مدیریت یکپارچه‌ای است که در جهت تحقق یافتن تمامی ابعاد زیستی، اقتصادی و اجتماعی است. طبق ماده ۳ طرح مدیریت ذخایر آبیان و آبی‌پروری از آیین‌نامه اجرایی شیلات موظف است با هدف شناسایی و معرفی ذخایر قابل بهره‌برداری بر اساس تحقیقات علمی و نیازهای اجتماعی و اقتصادی تهیه و پس از تأیید کمیسیون‌های ذیربط توسط وزیر جهاد سازندگی جهت اجرا ابلاغ گردد [۶] و مدیران و کارکنان در قبال ذخایر آبیان می‌بایست مسئولانه رفتار کنند و لازمه جلوگیری از صید غیرمجاز و حفظ ذخایر آبیان آگاهی و رعایت قوانین و مقررات مربوط به آن است. Sumaila و همکاران (۲۰۰۶) [۱۷]؛ Agnew و همکاران (۲۰۰۹) [۱۸] در

با توجه به آگاهی ۵۳/۸ درصدی کارکنان نسبت به کلیات قوانین بیش از نیمی از آن‌ها آگاهی نادرستی نسبت به آیین‌نامه حفاظت و بهره‌برداری از منابع جمهوری اسلامی ایران در خصوص ماده ۴ آن یعنی طرح مدیریت ذخایر آبیان و آبی‌پروری داشتند. به‌طوری‌که مطابق تبصره همین ماده آیین‌نامه، تهیه دستورالعمل نحوه تشکیل، شرح وظایف و اعضای کمیسیون‌های مدیریت و بهره‌برداری از ذخایر آبیان خلیج فارس، دریای عمان، دریای خزر، آب‌های داخلی و مدیریت آبی‌پروری توسط شیلات انجام می‌شود.

ناآگاهی حدود ۹۰ درصد به خود آیین‌نامه اجرایی که در جلسه هیأت وزیران مورخ ۱۳۷۸/۲/۵ بنا به پیشنهاد وزارت جهاد سازندگی و به استناد ماده ۲۳ قانون با تغییراتی در یک الحاقیه و دو اصلاحیه همراه بود نیز از نتایج دیگر و مهم این تحقیق بود. همچنین کارکنان آگاهی ضعیفی به بند ۴ ماده ۱۳ سرپرستی و نظارت شیلات بر بنادر صیادی در خصوص تعاونی‌ها، خدمات و تأسیسات بندری داشتند. طبق این ماده شیلات مجاز به دریافت عوارض بندری از شناور متوقف به‌دلیل تخلف نمی‌باشد [۶].

خدمت الزامی است. توفیقی و همکاران (۱۳۸۸) [۹] نشان دادند که آگاهی پایین می‌تواند اثرات سوء خود را بر سطوح اجرایی و فعالیت‌های مربوط به ایفای رسالت کاری بر جای گذارد، بطوری که غفوری و همکاران (۱۳۹۲) [۲۴] در تحقیق خود و Deepthi و همکاران (۲۰۱۴) [۸] در تحقیق آگاهی ماهیگیران از ممنوعیت ماهیگیری بدلیل کمبود برای کمک به اشتغال جایگزین آموزش را جدی دانستند.

حدود ۹۵ درصد کارکنان معتقد بودند قوانین و مقررات شیلات نیاز به بازنگری و اصلاح ندارد. و حدود ۷۷ درصد آنها نیز اعتقاد داشتند بین وظایف شیلات و سایر دستگاه‌ها تداخل وجود دارد. ۴۳/۶ درصد نیز با وجود تناقض بین قوانین شیلاتی و سایر قوانین مرتبط و جامعیت مقررات صیادی نسبت به مقررات آبی‌پروری در قوانین موجود موافق بودند. به همین میزان نیز در مورد تناقض بین قوانین شیلاتی و سایر قوانین مرتبط بی‌اطلاع بودند. توسعه پایدار شیلات با رعایت قوانین مربوطه نقش مهمی در بازدهی اقتصادی و کمک به توسعه ملی دارد. در واقع نظارت و کنترل بر منابع آبی دریاها به جهت اثرات بهره برداری و مهاجرت آبیان از مکانی به مکان دیگر و عوامل تأثیرگذار دیگر از پیچیدگی‌های بیشتری در مقایسه با سایر فعالیت‌های کشاورزی دارد و در صورتی که به شیوه درستی اجرا شود حداکثر بهره‌وری را خواهد داشت و در صورت عدم شناخت و درک درست از قوانین در معرض تهدید قرار می‌گیرد.

عدم نیاز به اصلاح و بازنگری بدلیل آگاهی کم آن‌ها به قوانین قابل توجهی است در صورتی که اجرای بهتر قوانین نیاز به اصلاح، بازنگری و تدوین قوانین جدیدتر می‌باشد. قوانین و مقررات صیادی شامل آیین نامه‌ها و دستورالعمل‌های به مراتب بیشتری می‌باشد در حالی که آبی‌پروری جوان‌تر بوده و بالطبع چالش‌های مرتبط به آن و نیاز به قوانین و مقررات مبسوط در این مورد با توجه به رشد بیشتر تولیدات آن در ایران ضرورت بیشتری دارد و تعداد ضوابط و مقررات در این زمینه نیز انگشت‌شمار است. آبی‌پروری مستلزم توجه و تدوین قوانین اختصاصی با توجه به تنوع گونه‌ای و سیستم‌های پرورش است. مدیریت، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری و بالاخره ساختار از مهم‌ترین مشکلات کلان زیر بخش شیلات اظهار شده‌اند که باید مورد توجه قرار گیرند. [۳، ۱۳، ۱۹، ۲۵-۲۷]

مشارکت نویسندگان

افشین عادل‌ی (۸۰٪)، رضا عباسپور نادری (۲۰٪)

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از پشتیبانی و حمایت پرسنل محترم معاونت پژوهشی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان و مشارکت مدیران و کارکنان ستاد مرکزی سازمان شیلات ایران تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع

تعارض منافی وجود ندارد.

بررسی برآورد میزان جهانی ماهیگیری غیرقانونی بیان داشته‌اند صید غیرمجاز سالانه میلیون‌ها دلار ضرر اقتصادی را به‌همراه دارد و روند مدیریت بهبود وضعیت ذخایر را دچار مشکل نموده است.

میزان آگاهی کارکنان به قوانین و مقررات آبی‌پروری تنها ۱۲/۸ درصد بوده است. آگاهی کارکنان به ماده ۱۶ صدور پروانه تکثیر و پرورش آبیان برای متقاضیان از آیین‌نامه اجرای قانون حدود ۴۰ درصد بوده است. طبق ماده ۱۴ تکثیر و پرورش آبیان از آیین‌نامه انجام هرگونه فعالیت در زمینه تکثیر و پرورش آبیان توسط افراد حقیقی و حقوقی مستلزم دریافت پروانه از شرکت شیلات است. و نوع پروانه با توجه به نوع فعالیت شامل تکثیر آبیان، تکثیر و پرورش آبیان است و بر اساس مرحله فعالیت شامل موافقت اصولی، پروانه تأسیس و پروانه بهره‌برداری می‌باشد و دریافت بیش از یک پروانه تکثیر برای اشخاص حقیقی قبل از بهره‌برداری فعالیت قبلی ممنوع می‌باشد [۵].

محب ملکی (۱۳۸۲) [۱۹] در بررسی وضعیت شرکت‌های تعاونی صیادی و پرورش ماهی بر اساس تقاضای ماهی و غذاهای دریایی، پرورش ماهی را به‌عنوان دومین عامل تولید غذا بعد از محصولات کشاورزی مورد توجه دانست. در سال‌های اخیر برای رسیدن به اهداف برنامه توسعه و گسترش تکثیر و پرورش آبیان در مناطق مختلف، دوره‌های آموزشی و ترویج به‌منظور رعایت اصول و قوانین در زمینه تکثیر و پرورش برای کلیه افراد فعال جهت احداث و ایجاد تأسیسات مورد نیاز و مدیریت و بهره‌برداری صحیح به همراه پوشش بیمه بسیار ضروری است.

بر اساس امتیاز کل در این تحقیق حدود ۶۷ درصد از کارکنان به کلیات قوانین و صید و ماهیگیری و آبی‌پروری ناآگاه بودند که نیاز به آموزش دارند. مجموع آگاهی از قوانین و مقررات شیلاتی تنها ۳۳/۵ درصد بود. اما عادل‌ی و میر باقری (۱۳۹۸) [۲۰] در سنجش آگاهی دانشجویان رشته شیلات نسبت به فواید مصرف آبیان نشان دادند ۱۶/۴ درصد نمونه از فواید آبیان آگاهی داشته‌اند و آگاهی آنها بیش از میانگین بوده است. قربانی و همکاران (۱۳۹۴) [۱۳] نیز سطح آگاهی مدیران و کارکنان ستادی آموزش و پرورش را از نظر شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات بالاتر از میانگین دانستند.

مختاری آبکناری و همکاران (۱۳۸۵) [۲۱] نشان دادند نیاز آموزشی حدود ۸۴ درصد کارشناسان شیلات در زمینه آبی‌پروری پایدار در حد زیاد و خیلی زیاد است. در واقع آگاهی کارکنان روی عملکرد آن‌ها در حوزه‌های مختلف شیلاتی تأثیرگذار است. حتی محمودی و حسینی (۱۳۷۹) [۲۲] بیان کرده‌اند صرف داشتن علم و آگاهی منجر به عملکرد خوب نمی‌شود بلکه باید ساختار باورهای افراد عمیق و علمی پایه‌ریزی شود تا عملکرد مناسب بروز کند. مسرور رودسری و همکاران (۱۳۹۲) [۲۳] نیز نشان دادند برنامه‌های ترویجی اثر معنی‌داری بر آگاهی‌های زیست محیطی آبی‌پروران داشته است، لزوم اجرای برنامه آموزش و ترویج قوانین و مقررات از طریق دوره‌های آموزشی ضمن

References

- Nasimi A. An Introduction to the Development of the Fisheries Industry in an Oil-Free Economy. *Agri Econ Dev.* 1998;6(22):153-78.
- Adeli A. Strategies for Iranian Fisheries Economics. *Utilizat Cultivat Aquatic.* 2019;8(3):21-30.
- Salehi J. Advisory Opinion of the International Tribunal for the Law of the Sea; Manifestation of Flag State Obligations on Illegal Fishing by Vessels Flying its Flag in the Exclusive Economic Zone of Third State. *J Oceanography.* 2017;7(2):1-12. doi: [10.18869/acadpub.joc.7.28.1](https://doi.org/10.18869/acadpub.joc.7.28.1)
- Salari Shahrabaki M. Collection of laws and regulations of fisheries and aquaculture. General Department of Fisheries of Iran: Iran Fisheries Company; 1997. 699 p.
- Makrami Qh. A collection of laws and regulations governing aquaculture: Naghsh Mehr Publications; 1392.
- Adeli A, Abaspour Naderi R. A collection of fisheries rules and regulation of Iran: Gorgan University of Agricultural Science and Natural Resources; 2017.
- Kvamsdal SF. An overview of empirical analysis of behavior of fishermen facing new regulations. *Environ Economic.* 2012;3(2):102-11.
- Deepthi A, Babu YM, Dana SS, Sujathkumar NV. Constraints encountered by fishermen due to fishing ban and their awareness. status towards fishing ban and sustainability. *Europe J Experiment Biol.* 2014;4(4):131-5.
- Taghvaei A, Khodashanas SM, Gholamalizadeh H. Environmental Problems in Iran's Law Biological Forum. *Int J.* 2015;7(1):111-14.
- Grieger JA, Miller M, Cobiac L. Knowledge and barriers relating to fish consumption in older Australians. *Appetite.* 2012;59(2):456-63. doi: [10.1016/j.appet.2012.06.009](https://doi.org/10.1016/j.appet.2012.06.009) pmid: [22727774](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22727774/)
- Afrozian M, Yazdan Karimi T, Hamed Behzad M, Pourghasem Gargari B, editors. Nutritional awareness of the staff of Imam Khomeini and Sina medical centers in Tabriz in relation to fish consumption. 9th Iranian Nutrition Congress; 2006; Tabriz University of Medical Sciences and Health Services.
- Aliabadi T, Adeli A, Pourhosseingholi MA. A study of consumer behavior towards farmed and wild fish in Gorgan. *J Fisheries Islamic Azad Univ Azadshahr Branch.* 2015;9(1):103-10.
- Ghorbani Sh, Bahmanyar K, Ahmadi Aghdam B, editors. Assessing the level of knowledge of managers about information and communication technology Case study: Education of Mahabad city. . First International Conference on Accounting, Management and Business Innovation; 2015; Tehran, Iran.
- Ahmadi Z, Yazdizadeh R, Davoodi M, Karimi H. Survey of environmental awareness of HSE employees in Assaluyeh region. *New Res Humanit.* 2016;2(3):61-71.
- Fahiminia M, Anbaz A, Ahmadli Z, Eskandari A, Savadkuhi M. Knowledge, attitude and practice of university managers towards green management: A cross-sectional survey in Qom University of Medical Sciences. *J Behdasht dar Arseh Health Field.* 2017;4(4):36-4.
- Sedghi Sabet M, Parvareh Maryan M, Baghaee M, Kazemnejad Leili E, Janipour M. Investigation on Knowledge Situation and Observation of Legal Aspects and Its Related Factors in Nurses. *MLJ.* 2018;11(43):147-72.
- Sumaila UR, Alder J, Keith H. Global scope and economics of illegal fishing. *Marine Polic.* 2006;30:696-703. doi: [10.1016/j.marpol.2005.11.001](https://doi.org/10.1016/j.marpol.2005.11.001)
- Agnew DJ, Pearce J, Pramod G, Peatman T, Watson R, Beddington JR, et al. Estimating the worldwide extent of illegal fishing. *PLoS One.* 2009;4(2):e4570. doi: [10.1371/journal.pone.0004570](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0004570) pmid: [19240812](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19240812/)
- Moheb Maleki J. Investigating the situation of cooperatives and fishing companies and fish farming. *Cooperatives Agriculture.* 2003;144:26-30.
- Adeli A, Mirbagheri V. Estimation of awareness of fisheries students with regarding to benefits of fish consumption. *Iran Sci Fisheries J.* 2019;27(6):79-91.
- Mokhtari Abkenari A, Chizari M, Mahmoudi M. Analysis of training needs of fisheries experts in the field of sustainable aquaculture. *Iran J Agricultur Sci.* 2006;2-37(1):125-17.
- Mahmoudi GR, Hossani SA. Knowledge, attitude and performance of barbers about AIDS prevention. *J Gorgan Univ Med Sci.* 2000;2(1):26-32.
- Masroor Rudsari M, Rezvani M, Khara H, Jamalzad Fallah F. The effectiveness of extension training course on environmental awareness of aquaculture in Guilan. *J Aquaculture Develop.* 2013;7(1):86-75.
- Ghafouri M, Shakeri A, Shahsavand S, Aghamohammadi M. Knowledge, attitude, and practice of medical team about nosocomial Infections control and ways to protect against them in 6-educational hospitals of North Khorasan University Of Medical Sciences in Bojnurd 2013. *J North Khorasan Uni Med Sci.* 2014;5(5):953-8. doi: [10.29252/jnkums.5.5.S5.953](https://doi.org/10.29252/jnkums.5.5.S5.953)
- Mokhtari Abkenari A, Chizari MH, H. S. Perceptions of Iranian fisheries experts towards sustainable aquaculture. *Iran Agricultur Extension Educat J.* 2006;2(2):87-97.
- Salehi H, Mokhtari M. An investigation of fish consumption attitude among nutrition experts in iran. *Iran Sci Fisheries J.* 2008;17(1):79-90.
- Yen ST, Lin BH, Davis CG. Consumer knowledge and meat consumption at home and away from home. *J Food Polic.* 2008;33:631-9. doi: [10.1016/j.foodpol.2008.02.006](https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2008.02.006)

AUTHOR(S) BIOSKETCHES

Adeli, A., Seafood processing group, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan, Iran
afshinadeli@gau.ac.ir

Abbaspour Naderi, R., Iranian Fisheries Organization, Tehran, Iran
r_naderimail@yahoo.com

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Citation (Vancouver) Adeli A, Abbaspour Naderi R. Evaluation of Iranian Fisheries Organization personnel's awareness on Fisheries Laws. *J Oceanography*. 2021; 12 (46):64-72.

<http://doi.org/10.52547/joc.12.46.64>

<http://joc.inio.ac.ir/article-1-1492-fa.html>

<https://orcid.org/0000-0002-8311-5238>

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.